

MUZEUM TECHN.-PRZEM. W KRAKOWIE.

WYSTAWA PRZEDMIOTÓW

Z WYPRAWY

ZACHODNIO-AFRYKAŃSKIEJ

S. S. ROGOZIŃSKIEGO

w Lutym 1884 r.

KRAKÓW.

NAKŁADEM MUZEUM TECHN.-PRZEM.

1884.

122178

CZCIONKAMI DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ W KRAKOWIE
pod zarządem A. Szyjewskiego.

Muzeum techniczno-przemysłowe w Krakowie otrzymało przed kilku tygodniami od S. S. Rogozińskiego z Wyprawy naukowej do Zachodniej części środkowej Afryki z nad rzeki Kameruńskiej, bardzo ciekawy i nauczający zbiór wyrobów i przedmiotów używanych przez miejscową ludność, który daje nam dokładny obraz tej odrębnej w swoim rodzaju cywilizacji murzyńskiej. Zbiór ten do 80 okazów liczący, wystawiony został na kilka dni (od 19 do 27 Lutego) w sali muzealnej na widok publiczny, do którego dołączony został zbiór surowych materiałów z kolonii Natal, pochodzący z Wystawy powszechnej paryskiej i kilkanaście okazów z podróży naukowej Prof. Dra Rehmana do Południowej Afryki.

Wszystkie te przedmioty dadzą się ująć w kilka następujących grup:

I. Przedmioty rybackie i żeglarskie.

1) Model łodzi krajowej bogatych z 23 wiosłarzami, roboty miejscowej z nad rzeki Kameruńskiej; 2) Model pirogi małej wystruganej przez kameruńskiego malca; 3) Żagiel krajowy naturalnej wielkości; 4) Dwa wiosła, jedno bogatych przyozdobione malowaną właściwą ornamentyką,

drugie uboższych bez wszelkiej ornamentacyi; 5) Dwa kapelusze kameruńskich rybaków; 6) Dwa koszyki do łowienia ryb; 7) Siatka do tegoż celu; 8) Harpuna murzyńska.

II. Naczynia i przyrządy gospodarskie.

1) Gliniane naczynie w kształcie butla z piękną ornamentyką, podobną do tej, jakie znajdujemy na glinianych naczyniach z czasów przedhistorycznych; 2) Gliniany garnek bardzo pierwotnej roboty; 3) Dwa koszyki wyrobu krajowego; 4) Dwie plecione skrzynki do suszenia pieprzu; 5) Miska drewniana; 6) Dwie łyżki wyrobu miejscowego; 7) Dwie kalebasy do picia; 8) Dwojak drewniany do potrawy „palm chop“ składającej się z kury w palmowym oleju i koki lub yamsu; 9) Dwa dziabki czyli cioski, do wyłabiania drzewa; 10) Butelka pleciona murzyńska; 11) Mata pleciona; 12) Trzy ławeczki murzyńskie z właściwą ornamentyką.

Do tego działu dodane są ze zbiorów muzealnych: 13) Miska drewniana Aszantów; 14) Podstawa pod chleb; 15) Czarka murzyńska do picia z owocu dyni (cucurbita), wszystkie z zachodnich brzegów Afryki; 16) Kamienie buszmańskie służące do obciążania drążków przeznaczonych do wykopywania pożywnych korzeni, z południowej Afryki i kilka drobnych przedmiotów.

III. Broń.

1) Piła, „ryby piły“ używana przez Kameruńczyków, jako broń sieczna; 2) Kalebasa do prochu;

3) Krótki miecz obosieczny z nad rzeki Quaqua;
4) Miecz z pochwą z Abo; 5) Miecz wąski z Wuri;
6) Pięć dzid żelaznych kameruńskich; 7) Dzida drewniana rzeźbiona z nad rzeki Kameruńskiej;
8) Hełm wojenny Kameruńczyków koszykarskiej roboty, pokryty skórą małpy Szimpansa. — Do tego działu dołączone są: 9) „Assagaja“ Zulów plemienia Kafrów, i 10) Dwa „kiry“ czyli pałki używane jako broń w ręcznej walce, wszystkie trzy z południowej Afryki z podróży prof. dr. Rehmana.

IV. Narzędzia i przyrządy muzyczne.

1) Bęben żałobny większy Kameruńczyków;
2) Bęben mniejszy; 3) Bębenek „tam-tam“; 4) „Gombi“ gitara kameruńska; 5) Trąbka używana przy ceremoniach; 6) Grzechotka fetyszerów kameruńskich. Do tego działu dołączony jest instrument muzyczny z Madagaskaru, i gwizdek z rożka antylopy, używany przez czarodziejów z południowej Afryki.

V. Przedmioty do stroju, ozdoby i t. p.

1) Czapka używana przy wielkich „palarzach“;
2) Mały ząb słonia przycięty na ozdobę przywiązywaną do ramion; 3) Grzebień krajowy; 4) Szpilki do włosów dla mężczyzn i kobiet; 5) Trzy torebki mniejsze wzorzyste i jedna większa z krajowej plecionki; 6) Cztery sztuczki tkaniny bawełnianej czerwonej i trzy wzorzystej, wyrobu holenderskiego, używanych zamiast monety, jako przedmioty zamiennego handlu z murzynami. —

Do tego działu dołączone są; 7) Rańtuch tkany z osnową bawełnianą i wątkiem z włókien rośliny „Raphia“ z Zachodnich brzegów Afryki; 8) Naszyjnik paciorkowy z tabakierką, zatyczką i łyżeczkę do wachania, z pokolenia Żulów, plemienia Kafrów z przylądka Dobrej Nadziei; 9) Trzy naszyjniki paciorkowe mniejsze i jeden większy kobiet tegoż plemienia; 10) Dwie przepaski paciorkowe z tejże miejscowości; 11) Dwie osłony młodych dziewcząt tegoż plemienia przyozdobione paciorkami; 12) Naszyjnik z kawałków pociętej trzciny przyozdobiony różkami antylopy. Jest to najstarsza ozdoba Kafrów Makatisów, z miejsc, które nie mają żadnych stosunków handlowych z Europejczykami. 13) Pięć bransolet z włókien trawy niewiadomego pochodzenia z Transwaalu. Wszystkie przedmioty z południowej Afryki pochodzą z podróży naukowej prof. dr. Rehmana.

VI. Różnorodne przedmioty.

1) Klatka wyrobu kameruńskiego, o trzech piętrach z podłogą i schodami, prawdopodobnie na wzór domu tuziemców zrobiona; 2) Lejek lekarski; 3) Laska czarodziejska fetyszerów kameruńskich.

VII. Przedmioty przyrodnicze i materiały surowe.

1) Dwa gniazda ptaka tkacza; 2) Trzy skóry małpie; 3) Skóra Monitora, wielkiej jaszczurki ziemnej; 4) Gniazdo liszek pokryte przedzą, podobną do jedwabnej. — Wszystko to pochodzi z nad rzeki Kameruńskiej. — Do tego działu do-

łączone są okazy materyałów surowych z Wystawy powszechnej paryskiej z kolonii Natal w południowej Afryce, a w części i z Zachodnich brzegów afrykańskich, jako to: Okazy trzciny i różnych gatunków mączki cukrowej, kawy, rodzaju herbaty, tytoniu, sorga (zboża Kafrów), prosa (spoco), migdałków gorzkich (*Brabejum stellatum*), orzechów ziemnych (*Arachis hypogea*), nasion kleszczewiny, oprzędów jedwabniczych, włókien pokrzywy (*Urtica tenacissima*) w różnych stadyach obrobienia, trzciny, traw, bawełny, kory drzewnej, drzewa i innych surowych lub w części przerobionych produktów, a które zarówno też są uprawiane i w koloniach zachodniej Afryki — dalej kopale i okazy różnych gum i żywic z zachodnich brzegów afrykańskich, mączka drzewa Boabab (*Adansonia digitata*) z Senegalii, ruda miedziana i węgle kamienne z połudn. Afryki i t. d. Obok okazów rozwieszona jest mapa handlowa całego świata, wykazująca międzynarodowe linie komunikacyjne morskie i położenie kraju, które ekspedycja zamierza zbadać i oryginalna mapa części kraju zwiedzonej już przez naszych podróżników S. S. Rogozińskiego i Tomczeka w 1883 r., a przysłana przed paru tygodniami do Akademii Umiejętności. Numer *Wędrowca* z portretem Rogozińskiego i numer *Tygodnika illustrowanego* z grupą pięciu członków ekspedycji uzupełnia tę wielce interesującą i pouczającą wystawę, która w każdej stolicy obudziłaby najżywszy interes i czynne poparcie ze strony inteligentnej publiczności dla celów wyprawy.

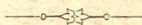
Dochód z wystawy przeznaczony jest na zebranie funduszu do dalszego zakupu przedmiotów zamiennego handlu, do wymiany na wyroby i produkta ludów i krain zupełnie dotąd nieznanych.

Nabyte tą drogą okazy, ponownie zbogacą zbiory muzealne, a że Wyprawa rozporządza bardzo szczupłemi środkami, i pomimo najzacieśniejzych chęci, nie mogłaby robić nabytków dla Muzeum z własnych funduszków, zarząd więc muzealny urządził Wystawę przysłanych przedmiotów, przeznaczając dochód z takowej, wraz z datkami życzliwych osób, na zdobycie nowych okazów. Sposobność, jaka się obecnie nadarza, przeminie bezpowrotnie, a z powodu wyłącznych stosunków, w jakich kraj nasz znajduje się, nigdy, lub przynajmniej nie prędko powtórzyć się może, trzeba więc skorzystać z tej chwili i wyzyskać ją zupełnie dopóki czas potemu, a to wtedy tylko da się osiągnąć, jeśli ci co mogą, czynnie poprą nasze usiłowania, nie tylko podczas Wystawy, ale i po ukończeniu takowej.

Po skończonej Wystawie, przedmioty z nad rzeki Kameruńskiej zostaną wcielone do zbiorów muzealnych i będą rozmieszczone w odpowiednich działach wyrobów, przyrządów i t. p.

MUZEUM TECHN.-PRZEM. W KRAKOWIE.

WYSTAWA PRZEDMIOTÓW

Z WYPRAWY

ZACHODNIO-AFRYKAŃSKIEJ

S. S. ROGOZIŃSKIEGO

w Październiku 1884.

Dodatek I. do spisu przedmiotów, wystawionych
w Lutym b. r.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM MUZEUM TECHN.-PRZEM.

1884.

CZCIONKAMI DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ W KRAKOWIE
pod zarządem A. Szyjewskiego.

W lutym b. r. Muzeum techniczno-przemysłowe krakowskie urządziło wystawę przedmiotów, otrzymanych z wyprawy naukowej S. S. Rogozińskiego do zachodniej części środkowej Afryki z nad rzeki Kameruńskiej.

Od tego czasu niezmordowany nasz podróżnik zrobił kilka ekspedycyj w głąb kraju, a za każdym razem powracał z plonem o tyle bogatym, o ile mu na to środki materyalne i okoliczności pozwalały. Część tych zbiorów przesłał on do Muzeum techniczno-przemysłowego krakowskiego w kilku pakach, dwoma transportami, z których ostatni otrzymany w końcu zeszłego miesiąca.

Spieszmy obecnie podzielić się z szerszą publicznością owocami pracy zacnego naszego Ziomka, który pośród dzikich plemion, w ciągłych walkach z nieprzyjawnymi żywiołami, przy najniekorzystniejszych warunkach materyalnych, pragnie złożyć prymicije swoich naukowych badań na ołtarzu rodzinnej ziemi.

Podział na pojedyncze grupy, pozostał ten sam jaki był na pierwszej wystawie, a mianowicie:

I. Przedmioty rybackie i żeglarskie.

Z seryi II.

- 9*) Klatka na ryby z wyspy Mondoleh;
10) Sieć na ryby z Balongu (rzeka Mungo);
11) Klamra żelazna do spajania pękniętej pirogi z Mondoleh.

II. Naczynia i przyrządy gospodarskie.

Z seryi II.

- 17) Koszyk pleciony, wyrób krajowców Nowego Kalabaru, Bonny; 18) Bicz pleciony z Bobja, wybrzeże gór Kameruńskich; 19) Dwa czerpaki, używane przez kobiety gór Kameruńskich; 21) Dwa koszyczki wyrobu górali Kameruńskich; 22) Garnek wyrobu tychże; 23) Dwie tabakierki tychże roboty; 24) Wielka łyżka z Balongu, rzeka Mungo; 25) Dwie małe łyżki z tejże miejscowości; 26) Kosz składany, Bakundu i Balongu; 27) Czerpak z orzecha kokosowego z gór Kameruńskich; 28) Koszyk Bubisów; 29) Koszyczek z Whynebah (Fanti), Złoty Brzeg; 30) Drzewko do czyszczenia zębów od krajowców ze Starego Kalabaru.

Z seryi III.

- 31) Dziewięć koszyków różnej wielkości plemienia Pahuanów, rzeka Remboc; 32) Pas pleciony do noszenia koszy tegoż plemienia i z tejże

*) Liczby są dalszym ciągiem przedmiotów podanych pod pojedynczemi grupami w spisie z lutego b. r.

miejsowości; 33) Miotelka do zamiętania; 34) Łyżki Pahuańskie; 35) Sześć sztuk kalebas z Loango; 36) Dwie maty z Loango; 37) Mata z frendzlami Gabońska; 38) Garnek z gliny z gór Kameruńskich; 39) Mieszek kowalski z gór Kameruńskich.

III. B r o Ń.

Z seryi II.

11) Dwie kalebasy do prochu Bubisów z Fernando-Po; 12) Ostrze dzidy plemienia Bakwileh z gór Kameruńskich; 13) Nóż plemienia Befarenganya (na północ.-wschód od Bakundu); 14) Nóż ludożerczego plemienia Pahuanów (Pahouins francuzów). Wnętrze między górnym Ogowe i rzeką Muni; 15) Topór Pahuanów z tejże miejscowości.

Z seryi III.

16) Łuk; 17) Dwa kołczany z zatrutemi strzałami; 18) Pięć noży wojennych w pochwach; 19) Trzy noże wojenne bez pochew; 20) Mały nożyk, którym fetyszer Pahuański z Dengili otwiera brzuchy ludzkie; 21) Jedenaście dzid Pahuańskich oprawnych i nieoprawnych; 22) Duża dzida górali Kameruńskich; 23) Dzida zębata z Batongi; 24) Długa dzida drewniana Bubisów; 25) Topór Pahuański.

IV. Narzędzia i przyrządy muzyczne.

Z seryi II.

- 7) Rożek do trąbienia z gór Kameruńskich;
8) Instrument muzyczny o 6 strunach z Bakundu;
9) Instrument muzyczny o 6 strunach Krumanów;
10) Trzy grzechotki Bubisów zwane „Leebos“ z Fernando-Po.

Z seryi III.

- 11) Dzwonki żelazne;
12) Dwie harfy Pahuńskie;
13) Gitara z gór Kameruńskich.

V. Przedmioty do stroju, ozdoby i t. p.

Z seryi II.

- 14) Dwa kapelusze plecione bogatych Bubisów z Fernando-Po;
15) Bransoletka z muszelkowych pieniędzy Bubisów z tejże miejscowości;
16) Naszyjnik z muszelkowych pieniędzy tychże;
17) Przepaska biodrowa tegoż plemienia i z tegoż miejsca;
18) Wachlarz pleciony, wyrób krajowców Nowego Kalabaru, Bonny;
19) Dwie ozdoby, noszone w uszach przez kobiety plemienia Bekwileh;
19) Czternaście szpilek żelaznych i jedna bronzowa do włosów mieszkańców gór Kameruńskich i z nad rzeki Kameruńskiej;
20) Trzy pasy plecione wyrobu górali gór Kameruńskich;
21) Dwa pierścionki z drutu mosiężnego wyrobu tychże;
22) Trzy bransoletki

z kości słoniowej, używane przez krajowców rzeki Kameruńskiej i Gabonu; 23) Dwie torby plecione wzorzyste z Bakundu; 24) „Karapuza“ czapka górali z wyspy Madery; 25) Odkopane paciorki gliniane starożytnych Guanchów (pierwotnych mieszkańców wyspy Teneryfy; 26) Dwa kapelusze (noszone na czubku głowy) Bubisów; 27) Dwa grzebienie, noszone we włosach przez mężczyzn Bubisów; 28) Trzy maty z Kalabaru Starego; 29) Przepaski z kości węzowych (talizman krajowców) z Lagos; 30) Przepaska z kości węzowych, używana wprost jako ozdoba Bubisów z Fernando-Po; 31) Siedem szpilek do włosów z kości, używanych przez kobiety Gabońskie; 32) Bransoleta Pahuańska z kości słoniowej.

VI. Różnorodne przedmioty.

Z seryi II.

4) Dwa koszyczki do przechowywania muszeli-kowych pieniędzy Bubisów z Fernando-Po; 5) Miotelka, znak godności Bakundu i Balongu.

Z seryi III.

6) Jedenaście monet Pahuańskich wartości każda 1 „sous“ czyli około 2½ centa; 7) Fetysz z zęba słoniowego, wewnątrz zęby węzów; 8) Fetysz złożony z rogu, obrączki i dzwonka; 9) Kij czerwony z gór Kameruńskich; 10) Kij hebanowy Bakundyjski; 11) Laska Bakundu; 12) Kij góralski Bubisów z Fernando-Po.

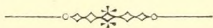
*VII. Przedmioty przyrodnicze i materiały
surowe.*

Z seryi II.

1) Skóra lamparcia (służyła jako habit dla fe-
tyszera w Bakundu i dlatego ma głowę uciętą;
2) Głowa ucięta tejże skóry, która służyła za
maskę; 3) Skóra antylopy srebrzystej z Bakundu;
4) Dwie skóry antylop; 5) Skóra małpy kropko-
wanej; 6) Skóra jelenia, zwanego „dzibu“ wszyst-
kie z Bakundu; 7) Skóra czarnej małpy z Fernan-
dó-Po.

Z seryi III.

8) Cztery skóry lamparcie z Gabonu; 9) Skóra
z dzikiego kota; 10) Dwie skóry srebrzystej anty-
lopy; 11) Cztery skóry drobnych zwierzątek; 12)
Skóra kota tygrysa.

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

122178